

Agendapunt: AB agendapunt 3
Bijlage: AB bijlage 3.6
Betreft: Advies aan het bestuur van HUA inzake de uittreding Rijk uit de GR HUA
Ter: Bespreking
Inbrenger: Directie, management en OR HUA
Dd: 7 november 2022

Door de uittreding van het Rijk staat het bestuur van Het Utrechts Archief voor een aantal belangrijke keuzes. De afgelopen maanden heeft bureau Berenschot hiervoor in opdracht van het bestuur scenario's in kaart gebracht. Op 15 november 2022 vindt in een extra bestuursvergadering de oordeelsvorming plaats. Hierin wordt als eerste voorgesteld om het lobby-traject richting OCW af te wachten en de uiteindelijke keuze zo lang mogelijk uit te stellen. Mocht dit niet tot resultaat leiden dan wordt geadviseerd om te kiezen voor scenario 4 Centrumregeling.

Vanuit onze verantwoordelijkheid voor de continuïteit van de organisatie, het welzijn van de medewerkers en de dienstverlening aan de burger, willen we hierbij namens directie, het Managementteam en de Ondernemingsraad van HUA ons advies over zowel voortzetting GR HUA (scenario 1) als Centrumregeling/indalen (scenario 4) geven. Wij vragen het bestuur om dit te betrekken in de oordeelsvorming en daarbij het belang van de continuïteit van HUA voorop te stellen in de afweging van de scenario's.

In 1998 werden het Gemeentearchief en het Rijksarchief in de provincie Utrecht samengevoegd in een nieuwe organisatie: de Gemeenschappelijke Regeling Het Utrechts Archief. Met de financiële en organisatorische synergievoordelen ging een lang gekoesterde wens van het bestuur en de politiek in vervulling: de archieven van de Gemeente Utrecht, het Rijk en de Provincie Utrecht werden geïntegreerd tot één collectie Utrecht waar de burger terecht kon voor onderzoek en rechtsvinding en voor brede cultuurbeleving en educatie. Dit kreeg in 2008 verder gestalte met de opening van het publiekscentrum aan de Hamburgerstraat. Na 25 jaar is de omvang van de collectie inmiddels bijna verdubbeld tot 33 km en een groot deel digitaal ontsloten. Hiermee voorzien we in een belangrijke maatschappelijke taak: HUA is hét regionale portaal voor duurzaam toegankelijke overheidsinformatie, kennispartner voor het informatiebeheer bij de gemeente Nieuwegein en zes decentrale overheden (RUD, RMN, VRU, GGDrU, BghU, WIL), en actief deelnemer in het netwerk van de regionaal historische centra (RHC's) en het Utrechts Museumkwartier (SUM).

Uittreding van de Rijk

In 2018 heeft het Rijk aangegeven uit de Gemeenschappelijk Regeling Het Utrechts Archief te gaan treden, en via delegatiebepaling het beheer van de huidige analoge collectie en de bijbehorende financiering te continueren. Deze ontwikkeling vormde voor het bestuur aanleiding om Berenschot te vragen om een aantal scenario's uit te werken voor de toekomst van HUA.

Twee ervan liggen nu op de bestuurstafel: voortzetting van de GR (scenario 1) en Centrumregeling (scenario 4). Voortzetting van de GR houdt kort gezegd in dat de gemeenschappelijke regeling wordt vernieuwd en het Rijk via een delegatiebepaling archieftaken aan RHC HUA overdraagt. Deze delegatietaak wordt verankerd in de nieuwe Archiefwet die naar verwachting medio 2024 in werking treedt. Dit scenario wordt door de RHC's uitgewerkt in netwerkverband.

Scenario 4 (Centrumregeling) houdt in dat de gemeenschappelijke regeling HUA wordt opgeheven

en dat de organisatie HUA onderdeel wordt van de gemeentelijke organisatie Utrecht, waarbij vier varianten voorliggen.

Scenario 1: Voortzetting GR

Uit het onderzoek van Berenschot blijkt dat voortzetting van de GR HUA niet risicovrij is. Van de drie juridische opties komt de mogelijkheid van overdracht van taken (delegatie) als minst risicovol naar voren. Met mitigerende maatregelen kunnen de risico's worden verminderd. Deze maatregelen liggen met name op het bestuurlijke vlak.

Dit scenario heeft nagenoeg geen invloed op de organisatie, de positie van de medewerkers en de dienstverlening aan de burger, alsook de financiën. Dit is het scenario waar de overige RHC's op inzetten en waarvoor jurist Rob De Greef op dit moment het model voor de nieuwe gemeenschappelijke regeling uitwerkt. Hierin worden ook de mitigerende bestuurlijke maatregelen als gevolg van de nieuwe WGR meegenomen.

In dit scenario kan HUA alle taken voortzetten op het gebied van dienstverlening, collectiebeheer, publieksbereik en archieftoezicht en kan het voortgaan met de investering in een innovatieve en wendbare organisatie met goed gekwalificeerde medewerkers. Met behoud van de rijkscollectie en rijksfinanciering.

Dit scenario heeft vanwege de geringe impact op de organisatie HUA en haar medewerkers enerzijds en de mogelijkheid om met de aangewezen maatregelen het juridische/bestuurlijke risico te minimaliseren anderzijds, de voorkeur van de directie, het managementteam en de OR van HUA.

Scenario 4: Centrumregeling

Dit scenario is door Berenschot in vier varianten uitgewerkt, van zelfstandige unit binnen GU (variant A) tot volledige verwevenheid binnen GU (variant D). Elk van deze vier varianten leidt tot opheffing van de gemeenschappelijke regeling HUA, met grote impact op de organisatie HUA en haar medewerkers. Dit scenario kent net als scenario 1 risico's, zoals blijkt uit het rapport van Berenschot.

De gevolgen van dit scenario voor de continuïteit van HUA zijn groot. Ten eerste met betrekking tot de financiën op korte en langere termijn. De gemeente wordt risicodragend, niet alleen voor het Rijk, maar ook voor de provincie, de Gemeente Nieuwegein en de samenwerkingsverbanden met de verschillende decentrale overheden. Het is in dit scenario onzeker of de rijkscollectie en rijksbijdrage (circa 40% van de totale begroting) behouden blijft. Ook is het onzeker in hoeverre de provincie bereid zal zijn om haar huidige financiële aandeel in de publiekstaken te continueren en welke gevolgen dit heeft voor de overige bijdragen en de uitvoering van het meerjarenbeleidsplan. Daarnaast geeft het rapport van Berenschot geen zekerheid over het voortbestaan van de DVO's die een vaste financieringsbron voor HUA vormen. Tot slot zal de ontmanteling van HUA een extra financiële investering van de partners vergen om de nieuwe organisatie in te richten. Dit is, zoals we ook bij Berenschot hebben aangegeven, een kostbare en tijdrovende zaak.

Ten tweede zal de uitvoering van dit scenario een periode van onrust en grote onzekerheid veroorzaken voor onze medewerkers. Met een grote kans op toename van het ziekteverzuim, angst voor gedwongen ontslagen en het risico dat goede medewerkers vertrekken, iets wat wij ons in de huidige tijd van schaarste op de arbeidsmarkt niet kunnen veroorloven. Ook voor onze betrokken overheden en stakeholders betekent dit scenario grote onzekerheid over de toekomst van de dienstverlening en de samenwerking met HUA.

Als derde brengt dit scenario complicaties met zich mee waar het gaat om de uitoefening van het toezicht. Er ontstaat dan namelijk de bestuurlijk zeer onwenselijke situatie waarin de

provinciearchivaris moet gaan opereren vanuit de ambtelijke omgeving van de gemeente Utrecht, terwijl de provincie ook het interbestuurlijke toezicht uitoefent op het informatiebeheer van diezelfde gemeente. Deze complicatie wordt door Berenschot erkend.

Ten slotte is ons bij de analyse van de PIJOFACH gebleken dat er veel vragen zijn gerezen vanuit de gemeente en het onzeker is of er in de gemeentelijke organisatie voldoende draagvlak is voor deze oplossing. Uit het stuk van Berenschot blijkt dat de gemeente hierover nog geen beslissing heeft genomen. Dit lijkt ons een voorwaarde voor oordeelsvorming.

Vanwege de grote impact op de continuïteit van de organisatie HUA, de medewerkers en de dienstverlening aan de burger, raden wij als directie, managementteam en OR dit scenario ten zeerste af als oplossing voor de uittreding van het rijk.

Advies van directie, managementteam en OR

Wij kunnen ons vinden in het advies van Berenschot om als eerste de uitkomsten van het lobby traject af te wachten en de uiteindelijke keuze zo lang mogelijk uit te stellen, hopende dat OCW afziet van uittreding. Als dit traject niet tot het gewenste resultaat leidt, adviseren wij het bestuur om scenario 1 verder uit te werken. Wij adviseren daarbij om aan te blijven sluiten bij het gezamenlijke traject van de RHC's en te kijken of het model voor de nieuwe GR bij HUA kan worden ingezet. Het heeft immers ieders voorkeur de gemeenschappelijke regeling voort te zetten. In dit scenario kunnen we alle taken blijven uitvoeren en blijft de kennis over de collectie en de kwaliteit van onze dienstverlening aan de burger op niveau. En zeker zo belangrijk is dat we hiermee onrust in de organisatie voorkomen.

Wij adviseren vervolgens om nog geen beslissing over scenario 4 te nemen en eerst de uitkomsten van bovenstaande stappen af te wachten. Met deze geadviseerde route sluiten we zoveel mogelijk aan bij de landelijke oplossing en voorkomen we dat Utrecht in een uitzonderingspositie terecht komt.

Samenvattend zien wij het volgende traject voor ons:

1. De uitkomsten van het lobby traject afwachten en de uiteindelijke keuze zo lang mogelijk uitstellen, hopende dat OCW afziet van uittreding. Verandert er ook maar iets in de opstelling van OCW, dan daar op in te spelen.
2. Uitwerken van scenario 1 met mitigerende maatregelen. Daarbij aan blijven sluiten bij het gezamenlijke traject van de RHC's en het model voor de nieuwe GR.
3. Nog geen beslissing te nemen over scenario 4 totdat de resultaten van stappen 1 en 2 bekend zijn.

We lichten dit advies graag in de bestuursvergadering toe.

Namens directie en managementteam HUA:
Chantal Keijsper, directeur
Luuk Boessenkool, adj.-directeur/hoofd Bedrijfsvoering

Kaj van Vliet, archivaris, hoofd Inspectie & Collectiebeheer
Karen Wegereef, hoofd Publiek & Presentatie
Anne-Marie van Vliet, adviseur P&O
Alexander Roos, coördinator Marketing & Communicatie

Namens de OR HUA:
Hans van Noord, voorzitter
Charlotte Schuitemaker, secr. en vice
voorzitter
Marieke Kraan, lid